

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ SOCIAL PHILOSOPHY AND PHILOSOPHY OF HISTORY

УДК 330.34:316.42:004:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-01>

ФІЛОСОФІЯ РОЗУМНОЇ ЕКОНОМІКИ: ІНТЕГРАЦІЯ ТВОРЧОСТІ, КРЕАТИВНОСТІ ТА ІННОВАЦІЙ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ЦИФРОВОМУ СВІТІ

ДМИТРО, АРАБАДЖИСЬВ¹
РОМАН, ОЛЕКСЕНКО²
ГАЛИНА, ГАРБАР³
РЕГІНА, АНДРІЮКАЙТЕНЕ⁴

Анотація

Актуальність теми дослідження в тому, що філософія розумної економіки як інтеграції творчості, креативності, інновацій в умовах глобалізації та цифрової ери досліджує трансформацію сучасної економіки. У центрі уваги – розумна економіка, що поєднує в собі творчий підхід, інноваційні рішення та підприємницьку діяльність, формуючи нові можливості для розвитку суспільства під впливом цифрових технологій і креативного мислення. **Метою дослідження** є концептуалізація філософії розумної економіки як інтеграції творчості, креативності, інновацій в умовах глобалізації та цифрової ери. Ми намагаємося визначити розумну економіку як двигун інновацій та основу економічного розвитку, яка має вплив на підприємницьку діяльність. Також аналізується інтеграція творчості, креативності, інновацій та підприємництва, що сприяє формуванню конкурентоспроможної та стійкої економічної моделі. Увага приділяється соціальним та екологічним аспектам, які є невід'ємною частиною розумної економіки, орієнтованої на сталий розвиток. **Методологія.** В основі аналізу – важливість комплексного підходу до розвитку економіки, який враховує не лише технологічні інновації, але й людський капітал, соціальну відповідальність та екологічну стійкість; системний, структурний, інституціональний аналіз. **Результати дослідження** вказують на перспективи розвитку розумної економіки як інтегративної моделі, здатної відповідати на сучасні виклики та забезпечувати довгостроковий розвиток суспільства. Наукова новизна базується на ідеї інтеграції творчості, інновацій та підприємництва як ключових елементів економічного зростання. Творчість стає рушійною силою інновацій, які, в свою чергу, стимулюють підприємництво. Ця інтеграція дозволяє створювати нові бізнес-моделі та продукти, що відповідають вимогам сучасного ринку. **Практичне значення дослідження** у тому, що доведено, що в умовах розумної економіки з'являються нові підходи до управління, засновані на використанні цифрових технологій, таких як штучний інтелект, аналітика даних та автоматизація процесів. Ці підходи дозволяють підвищити ефективність управління, оптимізувати процеси прийняття рішень та забезпечити гнучкість організації в умовах швидких змін.

Ключові слова: філософія розумної економіки, інтеграція творчості, інновацій та підприємництва, цифровізація, креативна економіка

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Філософія розумної економіки поєднує технологічний розвиток, екологічну стійкість та соціальну відповідальність. Вона спрямована на створення цінності не тільки через фінансові показники, але й через розвиток людського капіталу та соціального добробуту. Основні принципи: це взаємозв'язок між інноваціями, творчістю та підприємництвом. Важливим аспектом є розуміння того, що економіка має бути адаптивною та здатною до трансформації відповідно до нових викликів і можливостей. Творчість

Corresponding authors:

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)

E-mail: dimariy026@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4772-081X>

² Центральноукраїнський державний університет імені

В. Винниченка (Кіровоград, Україна)

E-mail: roman.xdsl@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2171-514X>

³ Миколаївський національний аграрний університет (Миколаїв, Україна)

E-mail: garbargalina12@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4750-3361>

⁴ Литовський Університет спорту (Каунас, Литва)

E-mail: regina.andriukaiiene@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0691-7333>

у розумній економіці виступає як ключовий чинник, що стимулює інноваційні процеси. Це не лише про мистецтво, але й про нестандартне мислення, здатність знаходити нові рішення та підходи. Креативні індустрії, які сприяють розвитку розумної економіки, включає медіа, дизайн, ІТ-технології та інші сфери, де творчість поєднується з новими технологіями, стає основою для економічного зростання, де трансфер технологій виступає як інструмент реалізації інноваційної діяльності (Андросова, Череп, 2007).

Інновації виступають основою економічного розвитку і можуть бути як технологічними, так і соціальними. Важливо розглядати обидва види в контексті розумної економіки та визначити інноваційний цикл, що представляє процес від ідеї до її реалізації на ринку та як інновації можуть сприяти економічному розвитку. Це включає в себе етапи розробки, впровадження та комерціалізації інноваційних рішень. У той же час цифрові технології відкривають нові можливості для підприємців, роблячи бізнес-процеси більш ефективними та дозволяючи створювати нові моделі бізнесу. Підприємство 4.0 – це новий підхід, який поєднує в собі використання штучного інтелекту, великих даних, Інтернету речей та інших цифрових інструментів для створення інноваційних рішень у бізнесі. Філософія розумної економіки як інтеграція творчості, інновацій та підприємництва в контексті цифровізації та інновацій має тісний взаємозв'язок і взаємовплив між творчістю, інноваціями та підприємництвом (Воронкова, 2017).

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Проблеми творчості та креативної економіки розвив Річард Флорида (Richard Florida) – автор концепції "креативного класу" та книги "The Rise of the Creative Class", яка аналізує вплив креативних професій на економічний розвиток; інновацій – Йозеф Шумпетер (Joseph Schumpeter) – відомий своїм поняттям "креативне руйнування" та роллю інновацій у економічному зростанні; Клейтон Крістенсен (Clayton Christensen) – автор теорії "підривних інновацій" (disruptive innovation), яка описує, як нові технології можуть радикально змінювати ринки; Мануель Кастельс (Manuel Castells) – автор книги "The Information Age", де описується вплив цифрових технологій на суспільство та економіку; Клаус Шваб (Klaus Schwab) = засновник Всесвітнього економічного форуму, який увів

поняття "Четверта промислова революція", акцентуючи увагу на цифровізації та нових технологіях. Пітер Друкер (Peter Drucker) – один із засновників сучасного менеджменту, який писав про важливість інновацій та підприємництва у розвитку бізнесу; Стів Бланк (Steve Blank) – автор концепції "Customer Development", яка є основою для Lean Startup методології, що акцентує увагу на інноваціях у підприємстві; соціальна відповідальність та екологічна стійкість розвивається у роботах Джон Елкінгтона (John Elkington) – автора концепції "Triple Bottom Line", яка включає економічні, екологічні та соціальні аспекти в бізнес-діяльності та Майкла Портера (Michael Porter), відомого своїм внеском у концепцію "Creating Shared Value" (створення спільної цінності), що поєднує бізнес-стратегії з соціальною відповідальністю. Ці автори допомогли глибше проникнути у різні аспекти цієї складної теми та надати теоретичну основу для аналізу розумної економіки (Bilohur, Syvohop, Oleksenko, & Kotova, 2023).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття

Цифровізація є центральним елементом нових концепцій у розумній економіці. Вона охоплює використання цифрових технологій для автоматизації процесів, оптимізації ресурсів і підвищення ефективності. Цифрові платформи дозволяють підприємствам масштабуватися та виходити на нові ринки, що забезпечує зростання та конкурентоспроможність (Andriukaitiene, Voronkova, Kyvliuk, Nikitenko, 2017). Це нова концепція, яка передбачає використання таких технологій, як штучний інтелект, Інтернет речей, великі дані та блокчейн для створення інноваційних бізнес-моделей. Підприємство 4.0 орієнтоване на розвиток розумних рішень, які можуть адаптуватися до швидких змін на ринку та забезпечувати стійкий розвиток. Концепція креативної економіки передбачає використання творчості як основного ресурсу для економічного зростання. Це включає в себе розвиток креативних індустрій, таких як медіа, дизайн, культура, що стають все більш важливими в умовах цифрової ери. Креативна економіка сприяє створенню додаткової вартості через унікальні продукти та послуги, які важко копіювати. Сучасні концепції розумної економіки також акцентують увагу на соціальній відповідальності бізнесу. Це включає врахування соціальних і екологічних аспектів у процесі при-

йняття рішень, що дозволяє забезпечити сталий розвиток суспільства та захист навколишнього середовища. Екологічна стійкість є ключовою складовою нових економічних моделей. Вона передбачає інтеграцію екологічних інновацій та принципів стійкого розвитку в усі етапи підприємницької діяльності. Це дозволяє зменшити негативний вплив на навколишнє середовище та зберегти природні ресурси для майбутніх поколінь (Voronkova, Kyvliuk, 2017).

Мета та формування цілей статті (постановка завдання)

Метою дослідження є концептуалізація філософії розумної економіки як інтеграції творчості, креативності, інновацій в умовах глобалізації та цифрової ери. Завдання дослідження: 1) проаналізувати креативні стратегії та цифрові інновації як драйвери розумної економіки; 2) визначити креативну економіку та інноваційне мислення: нові горизонти підприємництва у смарт-середовищі; 3) здійснити аналіз проблем та викликів до розвитку креативної економіки

в умовах глобалізації та цифрової ери; 4) розробити шляхи подолання проблем та викликів креативної економіки як інтеграцію творчості, креативності та інновацій.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів

1. Креативні стратегії та цифрові інновації як драйвери розумної економіки

Філософія розумної економіки (smart economy) стосується концептуального підходу до економічного розвитку, що ґрунтується на інноваційних технологіях, цифровізації та інтеграції інтелектуальних систем у всі аспекти економічного життя (Максименюк, Нікітенко, 2016). Філософія розумної економіки спрямована на створення умов для розвитку економічних систем, що можуть швидко адаптуватися до змінних умов середовища, підтримуючи раціональне використання природних ресурсів та розвиток відновлюваної енергетики. Основні аспекти філософії розумної економіки включають наступні напрями розвитку (Табл. 1).

Таблиця 1

Концептуальні аспекти філософії цифрової економіки

Напрямок аспекту	Зміст та характеристика
Інновації та технології	Розумна економіка спирається на використання передових технологій, таких як штучний інтелект, інтернет речей, великі дані та блокчейн, для підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоспроможності.
Інтелектуальні системи	Ця економіка включає впровадження автоматизованих та інтелектуальних систем управління у всіх сферах – від виробництва до послуг, що дозволяє оптимізувати ресурси, зменшити витрати та підвищити якість.
Усталений розвиток	Філософія розумної економіки також акцентує увагу на сталому розвитку, враховуючи екологічні, соціальні та економічні аспекти. Використання ресурсів повинно бути ефективним і орієнтованим на довгострокову перспективу.
Глобалізація та взаємопов'язаність	Ця економіка функціонує в умовах глобальної інтеграції, де інформаційні технології забезпечують миттєву комунікацію та обмін даними на міжнародному рівні, сприяючи розвитку глобальних ринків і мереж.
Цифрова трансформація	У розумній економіці цифровізація відіграє ключову роль, забезпечуючи перехід від традиційних економічних моделей до більш гнучких, адаптивних і прозорих систем.
Партнерство між державою, бізнесом і суспільством	Розумна економіка передбачає тісну співпрацю між різними секторами суспільства для досягнення загальних цілей. Державна політика, регуляторні механізми та підтримка інновацій повинні сприяти розвитку підприємництва та залученню громадськості до економічних процесів.
Гуманізація економіки	Одним із важливих принципів розумної економіки є фокус на людині та її потребах. Це означає, що технології та інновації повинні служити покращенню якості життя, забезпечуючи не лише матеріальні блага, але й створюючи умови для соціального та культурного розвитку.
Креативність і підприємництво	У розумній економіці особливий акцент робиться на креативному потенціалі людини. Підприємництво та інновації стають ключовими драйверами розвитку, стимулюючи створення нових продуктів, послуг і бізнес-моделей.
Персоналізація послуг та продуктів	Завдяки використанню великих даних та штучного інтелекту, розумна економіка спрямована на персоналізацію товарів та послуг, що дозволяє краще відповідати на індивідуальні потреби споживачів.

Філософія розумної економіки: інтеграція творчості, креативності та інновацій у глобалізованому...

Адаптивність і стійкість до змін	Розумна економіка відзначається здатністю швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, що включає економічні кризи, природні катастрофи або технологічні збої. Це досягається через використання інтелектуальних систем управління ризиками та розробку стратегій стійкого розвитку.
Етика та соціальна відповідальність	Філософія розумної економіки включає також етичні аспекти, такі як соціальна відповідальність бізнесу, дотримання прав людини та захист навколишнього середовища. Це забезпечує баланс між економічною ефективністю та соціальною справедливістю.
Децентралізація та участь громадян	Розумна економіка заохочує децентралізацію управління та участь громадян у прийнятті рішень. Цифрові платформи та блокчейн-технології сприяють створенню прозорих і підзвітних систем управління, де кожен громадянин може впливати на економічні процеси.
Взаємодія з природними системами	У розумній економіці важливу роль відіграє гармонія з природою. Це включає використання екологічно чистих технологій, Таким чином, філософія розумної економіки є всеосяжною концепцією, що поєднує технологічні інновації, економічну ефективність, соціальну справедливість та екологічну стійкість. Вона спрямована на створення нових можливостей для розвитку суспільства в умовах глобалізації та цифрової ери, з акцентом на довгострокову стабільність та якість життя.

Сформована авторами

Таким чином, концептуальні аспекти філософії цифрової економіки охоплюють різноманітні напрями, що відображають ключові ідеї та принципи, які лежать в основі розвитку цифрової економіки в сучасному світі. Один з головних аспектів філософії цифрової економіки – це перехід від традиційних економічних моделей до цифрових. Цей процес включає інтеграцію цифрових технологій у всі сфери економіки, що призводить до змін у способах виробництва, обміну та споживання товарів і послуг. У цифровій економіці інформація стає основним активом. Здатність збирати, обробляти, аналізувати та використовувати великі обсяги даних визначає конкурентоспроможність компаній і держав на глобальному ринку. Філософія цифрової економіки ставить на перше місце інновації, які забезпечують розвиток нових продуктів, послуг і бізнес-моделей. Це створює сприятливі умови для підприємництва, стимулюючи креативність і новаторство (Dzwigol-Barosz, Rohoza, Pashko, Na Metelenko, Loiko, 2019).

Цифрова економіка функціонує в умовах глобалізації, де кордони між країнами та ринками стираються завдяки цифровим мережам. Це призводить до формування нових форм економічної взаємодії, таких як глобальні платформи електронної комерції та фінансових технологій. Використання автоматизованих систем та штучного інтелекту є ключовим аспектом цифро-

вої економіки. Ці технології змінюють процеси виробництва, управління та обслуговування, роблячи їх більш ефективними та гнучкими. Цифрова економіка також включає концепції децентралізації, зокрема через використання технологій блокчейн. Це створює нові можливості для підвищення прозорості, безпеки та довіри у фінансових та інших операціях. Платформи, які об'єднують постачальників і споживачів на цифрових ринках, стали центральним елементом цифрової економіки. Вони створюють нові бізнес-моделі та екосистеми, які залучають велику кількість учасників і забезпечують масштабованість бізнесу. В умовах цифрової економіки важливою є проблема захисту даних та забезпечення кібербезпеки. Це стосується як захисту особистої інформації, так і забезпечення безпеки транзакцій та операцій у цифровому просторі (Метеленко, 2019).

Цифрова економіка викликає багато соціальних та етичних питань, таких як вплив автоматизації на ринок праці, проблеми цифрової нерівності, а також етичні виклики, пов'язані з використанням штучного інтелекту. У цифровій економіці зростає роль людини як центральної фігури. Цифровий гуманізм підкреслює важливість збереження людських цінностей та прав в умовах швидкої технологічної трансформації, акцентуючи на необхідності розвитку навичок, адаптації та соціального захисту. Цифрова еко-

номіка має потенціал сприяти сталому розвитку, зокрема через оптимізацію ресурсів, зменшення екологічного впливу та впровадження технологій, що підтримують екологічну стійкість. Одним із ключових принципів цифрової економіки є забезпечення доступу до цифрових технологій для всіх верств населення. Це включає розвиток інфраструктури, підвищення цифрової грамотності та боротьбу з цифровою нерівністю.

Відмітимо, що філософія цифрової економіки спрямована на глибоке переосмислення традиційних економічних моделей і підходів, акцентуючи на інтеграції новітніх технологій, глобалізації та інноваційного розвитку для створення більш ефективних, стійких та інклюзивних економічних та освітніх систем (Nikitenko, Voronkova, Oleksenko, Andriukaitiene, & Holovii, 2022).

2. Креативна економіка та інноваційне мислення: нові горизонти підприємництва у смарт-середовищі

Креативна економіка та інноваційне мислення охоплює аналіз того, як розвиток технологій, поєднаний з творчістю та інноваціями, формує нові можливості для підприємництва в сучасних умовах. Креативна економіка базується на ідеї, що творчість, знання та інновації стають ключовими факторами економічного зростання. Це економіка, де цінність створюється через ідеї, контент та інновації, а не лише через традиційні виробничі процеси. В такому контексті, галузі, як мистецтво, дизайн, медіа, мода, архітектура та інші креативні індустрії, стають важливими двигунами економіки (Voronkova, Nikitenko, Oleksenko, Andriukaitiene, Kharchenko, & Kliuinenko, 2023).

Інноваційне мислення означає здатність бачити можливості там, де інші бачать виклики, і створювати нові рішення. Це мислення, яке постійно шукає нові підходи, методи та продукти, щоб удосконалити існуюче або створити абсолютно нове. У смарт-середовищі, де технології надають безмежні можливості, інноваційне мислення стає ключовим активом для успішного підприємництва. Смарт-середовище характеризується широким впровадженням технологій, таких як штучний інтелект, Інтернет речей, великі дані, блокчейн та інші інноваційні технології. Це середовище підтримує автоматизацію, ефективність та масштабованість бізнес-процесів, для підприємців це відкриває нові можливості для розвитку бізнесу, створення інноваційних продуктів і послуг, а також оптимізації операцій. Креативна економіка стимулює появу нових бізнес-моде-

лей, таких як економіка спільного використання (sharing economy), платформи краудсорсингу, підпискові моделі (subscription-based services) та інші форми цифрового підприємництва. Ці моделі дозволяють підприємцям швидко масштабувати свої бізнеси, забезпечуючи при цьому високу гнучкість та адаптивність до змін на ринку, формуючи філософію ринкової економіки (Волков, Землянський, Олексенко, Рябенко, 2017).

Цифрова трансформація не лише змінює традиційні галузі, але й створює нові ринки та можливості для підприємців. В умовах креативної економіки, підприємці повинні адаптуватися до нових умов, використовуючи технології для створення цінності та залучення клієнтів. Це може включати використання соціальних медіа для маркетингу, застосування штучного інтелекту для персоналізації продуктів та послуг, а також впровадження цифрових платформ для зручності користувачів. Креативна економіка має значний соціальний вплив, вона стимулює розвиток культурних і творчих секторів, сприяє збереженню культурної спадщини, підвищує рівень зайнятості в креативних індустріях та забезпечує нові можливості для самовираження та взаємодії. Підприємці можуть відігравати важливу роль у розвитку місцевих спільнот та соціальної інтеграції, формування цінностей цифрової освіти і цифрової людини у діджиталізованому суспільстві (Нікітенко, Олексенко, Кивлюк, 2022).

Хоча креативна економіка відкриває багато можливостей, вона ставить перед підприємцями низку викликів. Це може включати необхідність постійного оновлення навичок, адаптації до швидких змін на ринку, а також конкуренцію в умовах глобалізованого ринку. Проте, ті підприємці, які зможуть ефективно використовувати інноваційне мислення і працювати в смарт-середовищі, мають потенціал для досягнення значних успіхів. У майбутньому креативна економіка та інноваційне мислення будуть відігравати все більшу роль у формуванні нових бізнес-можливостей. Смарт-середовище продовжить розвиватися, інтегруючи нові технології та відкриваючи нові горизонти для підприємництва. Підприємці, які зможуть адаптуватися до цих змін і використати їх на свою користь, матимуть значні переваги в глобальній економіці. Отже, креативна економіка та інноваційне мислення формують нові горизонти для підприємництва, дозволяючи підприємцям реалізовувати свої ідеї у смарт-середовищі, використовуючи технології для створення нових цін-

ностей і бізнес-моделей (Nikitenko, Voronkova, Andriukaitiene, Oleksenko, 2021).

Для нас важливою є інтеграція креативності у сферу підприємництва, в основі якого лежать творчі ідеї, які можуть стати основою для створення успішного бізнесу. Розумна економіка сприяє розвитку творчих ініціатив, підтримуючи підприємців у реалізації їхніх творчих задумів. Інноваційний підхід до підприємництва включає те, як підприємці можуть використовувати інноваційні технології та підходи для підвищення конкурентоспроможності свого бізнесу в умовах цифровізації. Цифровізація відкриває нові ринки та можливості для підприємців та інноваторів, створюючи умови для зростання та розвитку. Підприємництво в умовах розумної економіки має враховувати соціальні наслідки своїх дій, розвиваючи моделі, що сприяють сталому розвитку суспільства (Воронкова, Олексенко, 2020). Воно повинно мати екологічну стійкість, що включає важливість інтеграції екологічних інновацій у підприємницьку діяльність для збереження навколишнього середовища. Інтеграція творчості, інновацій та підприємництва в умовах цифровізації формує нову модель розумної економіки, які будуть розвиватися в майбутньому, враховуючи глобальні тенденції та виклики. Цей підхід до розкриття теми дозволяє охопити всі важливі аспекти та показати зв'язок між творчістю, інноваціями та підприємництвом у сучасній економіці. Згідно з рейтингом Глобального інноваційного індексу (GII) 2023 року, індекс інновацій Сінгапуру посідав п'яте місце у світі. У 2023 році Сінгапур займав перше місце у світі з інвестицій в інновації, перше місце за багатьма показниками, такими як політичне середовище та нормативно-правова база. Згідно з дослідженням Global Talent Competitiveness Index 2022 року, Сінгапур посідав друге місце у світі з конкурентоспроможності талантів та перше місце в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Сінгапур був названий найкращим містом світу з інфраструктури та найкращим містом Азії. Хороше ділове середовище залучило транснаціональні компанії та інноваційні компанії з усього світу до створення тут штаб-квартир в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні та центрів досліджень та розробок, що зробило Сінгапур країною з найбільшою штаб-квартирою транснаціональних компаній в Азії. Є чотири основні уроки, які ми можемо навчитися у Сінгапуру: по-перше, сильна інноваційна екосистема; по-друге, відкрите середовище,

що поєднувало китайські та західні елементи; по-третє, висока привабливість для міжнародних талантів; по-четверте, мультикультурне/міжкультурне середовище (Nesterenko, Oleksenko, 2020).

3. Проблеми та виклики до розвитку креативної економіки в умовах глобалізації та цифрової ери

Філософія креативної економіки пропонує багато перспективних рішень, так як вона стикається з низкою проблем та суттєвих викликів, які потребують відповідального підходу до їх вирішення (Табл.2).

Отже, щоб подолати проблеми, з якими стикається креативна економіка, необхідно впроваджувати комплексні підходи на різних рівнях: від державної політики та освіти до розвитку інфраструктури та підтримки підприємництва. Нові концепції філософії розумної економіки переосмислюють роль людини в економічній діяльності. В епоху автоматизації та роботизації, людські навички, такі як креативність, емоційний інтелект і здатність до адаптації, стають ще більш важливими. Це призводить до зміни підходів до навчання та розвитку людського капіталу. Смарт-економіка адаптується до сучасних викликів, інтегруючи нові технології, знання та етичні підходи, щоб створювати більш стійке, інноваційне та інклюзивне економічне середовище (Олексенко, 2014).

4. Шляхи подолання проблем та викликів креативної економіки як інтеграція творчості, креативності та інновацій.

1. Розвиток інфраструктури для підтримки креативних індустрій, створення та підтримка творчих кластерів і хабів, де креативні підприємці можуть взаємодіяти, обмінюватися ідеями, розвивати спільні проєкти. Забезпечення доступу до спеціалізованих приміщень, обладнання, а також ресурсів, таких як фінансування та консультативна підтримка.

2. Фінансова підтримка та доступ до капіталу, надання фінансової підтримки у вигляді грантів та субсидій для креативних проєктів, які мають значний потенціал для розвитку економіки. Спрощення процедур отримання кредитів для представників креативної економіки, зокрема для стартапів та малих підприємств (Андрюкайтене, Олексенко, Дяденчук, 2024).

3. Підвищення навичок у сфері підприємництва та інновацій, інтеграція курсів з підприємництва, креативного мислення та управління інноваціями в навчальні програми. Це допоможе

Проблеми та виклики креативної економіки в умовах глобалізації та цифрової ери

Проблема	Умови її реалізації
Цифровий розрив	Незважаючи на швидкий розвиток технологій, не всі країни та регіони мають однаковий доступ до цифрових інструментів і ресурсів. Це може призвести до поглиблення нерівності між розвиненими та країнами, що розвиваються, а також між міськими та сільськими регіонами всередині однієї країни.
Кібербезпека та конфіденційність	Зростаюча залежність від цифрових технологій створює нові загрози у сфері кібербезпеки. Захист персональних даних і конфіденційність стають критичними питаннями, особливо з огляду на використання великих даних та інтелектуальних систем.
Етичні виклики	Використання штучного інтелекту, автоматизації та інших передових технологій викликає низку етичних питань. Це стосується як прав людини, так і соціальної справедливості, зокрема, як технології можуть вплинути на робочі місця, соціальну мобільність та економічну рівність.
Зміна ринку праці	Автоматизація та цифровізація призводять до трансформації ринку праці. З одного боку, вони створюють нові можливості для працевлаштування, з іншого боку – викликають занепокоєння через можливі втрати робочих місць, особливо в традиційних галузях.
Екологічні виклики	Хоча розумна економіка прагне до сталого розвитку, самі цифрові технології та інфраструктура можуть мати значний екологічний вплив. Наприклад, виробництво електроніки, видобуток ресурсів і споживання енергії для функціонування дата-центрів можуть суперечити цілям збереження навколишнього середовища.
Регуляторні проблеми	Створення відповідної правової бази для регулювання інноваційних технологій є складним завданням. Швидкість розвитку технологій часто випереджає здатність урядів розробляти ефективні регуляторні норми, що може призвести до правових вакуумів або до надмірного регулювання, яке стримує інновації.
Економічні дисбаланси	Технологічна інтеграція та глобалізація можуть призвести до концентрації економічної влади в руках великих транснаціональних корпорацій, що може спричинити монополізацію ринків і послаблення позицій малого та середнього бізнесу.
Соціальна напруга	Різкі зміни, пов'язані з впровадженням нових технологій, можуть викликати соціальну напругу, особливо серед тих верств населення, які не готові до цифрової трансформації. Це може призвести до опору змінам або навіть до соціальних протестів.
Технологічне безробіття	Як наслідок автоматизації виробничих процесів і впровадження інтелектуальних систем, деякі професії можуть стати зайвими, що спричинить безробіття серед певних категорій працівників. Це створює виклики для перекваліфікації та адаптації робочої сили до нових умов.
Залежність від технологій	1. Надмірна залежність від технологій може призвести до втрати людських навичок та критичного мислення. Крім того, у разі збоїв або відмови технологічних систем це може мати серйозні наслідки для економіки та суспільства.

Сформована авторами

майбутнім підприємцям краще орієнтуватися у сучасних викликах та можливостях. Програми підвищення кваліфікації: Проведення тренінгів та семінарів для діючих підприємців та професіоналів з метою покращення їхніх навичок у використанні новітніх технологій та інноваційних підходів (Олексенко, 2007).

4. Формування сприятливої регуляторної політики, зниження бюрократичних бар'єрів для креативних підприємців, що дозволить їм швидше розвивати свої бізнеси. Посилення законодавчого захисту прав інтелектуальної власності, що сприятиме створенню нових ідей та продуктів.

5. Підтримка інноваційного розвитку, активна участь у міжнародних програмах підтримки креативних індустрій, що дозволить отримувати фінансування, обмінюватися досвідом та технологіями з іншими країнами. Інвестиції у наукові дослідження та розробки, які спрямовані на розвиток нових технологій та підходів у креативній економіці (Олексенко, 2010).

6. Вихід на міжнародні ринки, створення умов для виходу креативних підприємств на міжнародні ринки, включаючи підтримку у виставковій діяльності, пошуку партнерів та маркетингових кампаніях. Використання цифрових платформ для про-

дажу та просування креативних продуктів і послуг, що дозволить збільшити аудиторію та прибуток.

7. Підвищення суспільного визнання та значущості креативної економіки, проведення інформаційних кампаній, які спрямовані на популяризацію креативних індустрій, підвищення обізнаності суспільства про їхній внесок в економіку та культуру. Фінансування та організація культурних подій, фестивалів, конкурсів, які стимулюють творчість та залучають нові таланти.

8. Співпраця між урядом, бізнесом та освітніми установами, створення партнерств між урядом, бізнесом та освітніми закладами для підтримки креативних індустрій. Такі партнерства можуть забезпечити комплексний підхід до розвитку галузі, включаючи навчання, фінансування та регуляцію. Створення консультаційних рад, які об'єднують представників креативних індустрій, уряду та бізнесу для розробки стратегій розвитку галузі (Rybalchenko, Bilohur, Oleksenko, Voronkova, & Verkhovod, 2021).

Ці заходи допоможуть подолати ключові проблеми, що стоять перед креативною економікою, і створити сприятливі умови для її сталого розвитку та процвітання. Вживим напрямом її розвитку є цифрова інклюзія, яка забезпечує рівний доступ до цифрових технологій і послуг для всіх верств населення. Це важливо не лише з точки зору соціальної справедливості, але й для підтримки інноваційної активності, оскільки залучення більшої кількості людей до цифрової економіки сприяє зростанню кількості нових ідей та рішень. Смарт-економіка розвивається в умовах глобалізації, що призводить до тісної взаємодії між різними регіонами світу. Водночас зростає роль регіональних економічних кластерів, які спеціалізуються на певних галузях або технологіях, створюючи конкурентні переваги на глобальному рівні.

Це сприяє формуванню мереж співпраці між регіонами та підвищенню їх економічної стійкості. Зміни в економіці також призводять до появи гібридних бізнес-моделей, які поєднують традиційні форми бізнесу з новітніми цифровими підходами. Це, зокрема, краудсорсинг, платформи економіки спільного користування та інші форми взаємодії, які змінюють структуру зайнятості. У передових країнах світу зростає роль фрілансу, дистанційної роботи та гіг-економіки (Trusova, Oleksenko, Kalchenko, Yeremenko, et al., 2021).

Висновки і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі.

Нові концепції у філософії розумної економіки відображають сучасні тенденції та виклики, з якими стикається світова економіка. Інтеграція творчості, інновацій та підприємництва в умовах цифровізації відкриває нові можливості для розвитку бізнесу та суспільства в цілому. Соціальна відповідальність та екологічна стійкість стають невід'ємною частиною сучасних економічних моделей, що дозволяє забезпечити довгострокове зростання та добробут. Нові концепції у філософії розумної економіки відображають сучасні тенденції та виклики, що виникають в умовах глобальної цифровізації, інноваційних технологій, ідеології сталого розвитку та зростання соціальної відповідальності. Вони формують нові підходи до економічної діяльності, яка повинна бути більш ефективною, інноваційною та екологічно стійкою. Філософія розумної економіки як інтеграції творчості, креативності, інновацій в умовах глобалізації та цифрової ери базується на широкому використанні технологій, таких як штучний інтелект, Інтернет речей (IoT), великі дані та блокчейн (Воронкова, Олексенко, Фурсін, 2021). Ці технології дозволяють оптимізувати виробничі процеси, покращувати управління ресурсами та прийняття рішень на основі даних. Вони сприяють створенню більш адаптивних і гнучких бізнес-моделей, які швидко реагують на зміни в попиті та ринкових умовах. В умовах смарт-економіки знання та інновації стають ключовими активами. Ця концепція передбачає постійне оновлення знань, розробку нових технологій та процесів, а також інвестування в дослідження і розвиток (R&D). Інноваційна активність стає вирішальним фактором конкурентоспроможності на глобальному ринку. Смарт-економіка орієнтована на впровадження принципів циркулярної економіки, яка спрямована на мінімізацію відходів та ефективне використання ресурсів. Це включає повторне використання матеріалів, енергоефективні процеси та розробку продуктів, які мають тривалий життєвий цикл. Ця концепція відповідає глобальним викликам щодо екологічної стійкості та скорочення впливу на навколишнє середовище. Сучасна смарт-економіка також враховує соціальні аспекти, зокрема соціальну відповідальність бізнесу. Компанії все частіше впроваджують етичні бізнес-моделі, які зосереджені на добробуті співробітників, клієнтів і громад. Це включає прозорість у веденні бізнесу, дотримання прав людини, справедливу оплату праці та інвестування в місцеві громади.

Список використаних джерел

- Андросова О.Ф., Череп А.В. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності: монографія. Запоріжжя: ЗНУ, 2007. С. 27-40.
- Андрюкайтене, Р., Олексенко, К., Дяденчук, А. Інтеграція штучного інтелекту в освітній процес: переваги та етичні аспекти. Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації, 2024. 206.
- Andriukaitiene, Regina, Voronkova, V.H., Kyvliuk, O.P., Nikitenko V.A. Formation and development of smart society as high-minded, high-tech and high-intelligent community. Humanities Bulletin of Zaporizhzhzhe State Engineering Academy 2017. Вип 71. С. 17-25
- Bilohur, V., Syvohor, E., Oleksenko, R., & Kotova, E. (2023). Philosophical reflection of sports philosophical evolution as a science in its foreign views, concepts, and dimensions. Humanities studies: Collection of Scientific Papers/Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica", 15(92), 64-72.
- Волков, О. Г., Землянський, А. М., Олексенко, Р. І., Рябенко, Є. М. (2017). Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького. – 272 с.
- Voronkova, V., Nikitenko, V., Oleksenko, R., Andriukaitiene, R., Kharchenko, J., & Kliuienko, E. (2023). Digital technology evolution of the industrial revolution from 4g to 5g in the context of the challenges of digital globalization. TEM Journal., 12(2), 732-742.
- Воронкова, В. Г., Олексенко, Р. І. (2020). Формування концепції соціального розвитку як динамічної системи у контексті публічного управління та адміністрування. Вісник Національного університету громадянської захисти України : зб. наук. пр (Серія "Державне управління"), Вип. 2 (13), 255-272.
- Воронкова, В. Г., Олексенко, Р. І., Фурсін, О. О. (2021). Formation of the concept of the socially responsible state as a factor of increasing the public governance and administration efficiency. Humanities studies, (7 (84)), 113-122.
- Валентина Воронкова. Общество риска как следствие кризиса современной цивилизации в глобальном измерении. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Випуск 58. С. 13-24.
- Voronkova Valentina, Kyvliuk Olga. Philosophical reflection smart-society as a new model of the information society and its impact on the education of the 21st century. Future human image. 2017. Том 7. С. 154-162.
- Максименюк М.Ю. Нікітенко В.О. Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 66. С. 266-278.
- Метеленко Н.Г. Основи формування інфраструктури промислового підприємства. Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць.–Дніпропетровськ: ДНУ. 2009. С. 55-67.
- Mariola Dzwigol-Barosz, Mykola Rohoza, Daliana Pashko, Natalya Metelenko, Daria Loiko. Assessment of international competitiveness of entrepreneurship in hospitality business in globalization processes. Journal of Entrepreneurship Education: Jordan Whitney Enterprises, Inc2019. Том 22. С. 1-7.
- Нікітенко, В. О., Олексенко, Р. І., Кивлюк, О. П. (2022). Формування цінностей цифрової освіти і цифрової людини у діджиталізованому суспільстві. Humanities Studies, (10 (87)), 53-63.
- Nikitenko, V., Voronkova, V., Oleksenko, R., Andriukaitiene, R., & Holovii, L. (2022). Education as a factor of cognitive society development in the conditions of digital transformation. Revista de la universidad del zulia, 13(38), 680-695.
- Nikitenko, Vitalina A., Voronkova, Valentyna H., Andriukaitiene, Regina, Oleksenko Roman I. The crisis of the metaphysical foundations of human existence as a global problem of post-modernity and the ways of managerial solutions (Криза метафізичних засад людського буття як глобальна проблема постмодерну та шляхи управлінського вирішення) Propósitos y Representaciones Jan. 2021, Vol. 9, SPE (1), e928 ISSN 2307-7999 Special Number: Educational practices and teacher training e-ISSN 2310-4635 (Web of Science) <http://revistas.usil.edu.pe/index.php/pyr/article/view/928>
- Nesterenko, O., Oleksenko, R. (2020). Social philosophical reflection of the individual legal education philosophy as the basis for the democratic society functioning. Humanities Studies, 4 (81), 165-181.
- Олексенко, Р. І. (2014). Правове і соціально-економічне підґрунтя ринкової економіки. Гілея: науковий вісник, (80), 266-270.
- Олексенко, Р. І. (2007). Методичні підходи щодо формування конкурентоздатності продукції. Економіка та держава, 5, 48-50.
- Олексенко, Р. І. (2010). Управління продуктивністю праці на підприємствах. Агросвіт, (11), 46-48.
- Rybalchenko, N., Bilohur, S., Oleksenko, R., Voronkova, V., & Verkhovod, I. (2021). Clusterization tendencies of Ukraine's tourism sphere and way out of the COVID-19 pandemic crisis. Revista de la universidad del ZULIA, 12(34), 60-75.
- Trusova, N. V., Oleksenko, R. I., Kalchenko, S. V., Yeremenko, D. V., Pasiaka, S. R., & Moroz, S. A. (2021). Managing the intellectual potential in the business-network of innovative digital technologies. *Studies of Applied Economics*, 39(5).

References

- Androsova O. F., Cherep A. V. (2007). Technology transfer as a tool for the realization of innovative activity: a monograph. Zaporizhzhia: ZNU. 27-40.
- Andriukaitene, R., Oleksenko, K., Dyadenchuk, A. (2024). Integration of artificial intelligence into the educational process: advantages and ethical aspects. *Development of modern science and education: realities, quality problems, innovations*. 206.
- Andriukaitiene, Regina, Voronkova, V. H., Kyvliuk, O. P., Nikitenko V. A. (2017). Formation and development of smart society as high-minded, high-tech and high-intelligent community. *Humanities Bulletin of Zaporizhzh State Engineering Academy*. 71. 17-25
- Bilohur, V., Syvohop, E., Oleksenko, R., & Kotova, E. (2023). Philosophical reflection of sports philosophical evolution as a science in its foreign views, concepts, and dimensions. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers/Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica*, 15(92). 64-72.
- Volkov, O. G., Zemlyansky, A. M., Oleksenko, R. I., Ryabenko, E. M. (2017). *Philosophy: a textbook-practical guide*. Bohdan Khmelnytsky Moscow State Pedagogical University. 272.
- Voronkova, V., Nikitenko, V., Oleksenko, R., Andriukaitiene, R., Kharchenko, J., & Kliuienko, E. (2023). Digital technology evolution of the industrial revolution from 4g to 5g in the context of the challenges of digital globalization. *TEM Journal*. 12(2). 732-742.
- Voronkova, V. G., Oleksenko, R. I. (2020). Formation of the concept of social development as a dynamic system in the context of public administration and management. *Bulletin of the National University of Civil Defense of Ukraine: a collection of scientific papers (Series "Public Administration")*. Vol. 2 (13). 255-272.
- Voronkova, V. G., Oleksenko, R. I., Fursin, O. O. (2021). Formation of the concept of the socially responsible state as a factor of increasing the public governance and administration efficiency. *Humanities studies*. (7 (84)). 113-122.
- Risk society as a consequence of the crisis of modern civilization in the global dimension. *Humanitarian Herald of Zaporizhzhya State Engineering Academy*. 2014. Issue 58. C. 13-24.
- Voronkova Valentina, Kyvliuk Olga. Philosophical reflection smart-society as a new model of the information society and its impact on the education of the 21st century. *Future human image*. 2017. Том 7. C. 154-162.
- Maksymenyuk M. Y. Nikitenko V. O. Formation of the paradigm of information and communication society as a kind of complex social system and interaction. *Humanitarian Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy*. 2016. Issue 66. C. 266-278.
- Metelenko N. G. Fundamentals of the formation of infrastructure of an industrial enterprise. *Economics: problems of theory and practice: a collection of scientific works – Dnipropetrovsk: DNU*. 2009. C. 55-67.
- Mariola Dzwigol-Barosz, Mykola Rohoza, Daliana Pashko, Natalya Metelenko, Daria Loiko. Assessment of international competitiveness of entrepreneurship in hospitality business in globalization processes. *Journal of Entrepreneurship Education: Jordan Whitney Enterprises, Inc2019*. Том 22. C. 1-7.
- Nikitenko, V. O., Oleksenko, R. I., Kivliuk, O. P. (2022). Formation of values of digital education and digital person in a digitalized society. *Humanities Studies*, (10 (87)), 53-63.
- Nikitenko, V., Voronkova, V., Oleksenko, R., Andriukaitiene, R., & Holovii, L. (2022). Education as a factor of cognitive society development in the conditions of digital transformation. *Revista de la universidad del zulia*, 13(38), 680-695.
- Nikitenko, Vitalina A., Voronkova, Valentyna H., Andriukaitiene, Regina, Oleksenko Roman I. The crisis of the metaphysical foundations of human existence as a global problem of post-modernity and the ways of managerial solutions. *Propósitos y Representaciones Jan*. 2021, Vol. 9, SPE (1), e928 ISSN 2307-7999 Special Number: Educational practices and teacher training e-ISSN 2310-4635 (Web of Science) <http://revistas.usil.edu.pe/index.php/pyr/article/view/928>
- Nesterenko, O., Oleksenko, R. (2020). Social philosophical reflection of the individual legal education philosophy as the basis for the democratic society functioning. *Humanities Studies*, 4 (81). 165-181.
- Oleksenko, R. I. (2014). Legal and socio-economic basis of the market economy. *Gilea: nauchnyi vestnik*, (80), 266-270.
- Oleksenko, R. I. (2007). Methodological approaches to the formation of product competitiveness. *Economy and state*. 5. 48-50.
- Oleksenko, R. I. (2010). Managing labor productivity at enterprises. *Agrosvit*, (11), 46-48.
- Rybalchenko, N., Bilohur, S., Oleksenko, R., Voronkova, V., & Verkhovod, I. (2021). Clusterization tendencies of Ukraine's tourism sphere and way out of the COVID-19 pandemic crisis. *Revista de la universidad del ZULIA*. 12 (34). 60-75.
- Trusova, N. V., Oleksenko, R. I., Kalchenko, S. V., Yeremenko, D. V., Pasiieka, S. R., & Moroz, S. A. (2021). Managing the intellectual potential in the business-network of innovative digital technologies. *Studies of Applied Economics*. 39(5).

DMYTRO, ARABADZHYIEV – Doctor of Political sciences,
Professor, Head of the Research Department, Professor of the Department of business
administration and management of foreign economic activity of the Zaporizhzhia National University
E-mail: dimariy026@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4772-081X>

ROMAN, OLEKSENKO – Doctor of Philosophy,
Professor, Professor of the Department of philosophy, political science and psychology,
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University (Kropyvnytskyi, Ukraine)
E-mail: roman.xdsl@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2171-514X>

HALINA, HARBAR – Doctor of Philosophy,
Professor, Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business
and Business Organization, Mykolaiv National Agrarian University (Mykolaiv, Ukraine)
E-mail: garbargalina12@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4750-3361>

REGINA, ANDRIUKAITIENE – Doctor PhD of social sciences,
lect. of Lithuanian Sports University (Kaunas, Lithuania)
E-mail: regina.andriukaitiene@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0691-7333>

PHILOSOPHY OF THE SMART ECONOMY AS AN INTEGRATION OF CREATIVITY, CREATIVITY AND INNOVATION IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION AND THE DIGITAL ERA

Abstract

The relevance of the research topic is that the philosophy of the smart economy as an integration of creativity, creativity, innovation in the context of globalization and the digital era explores the transformation of the modern economy. The focus is on the smart economy, which combines creativity, innovative solutions and entrepreneurship, creating new opportunities for the development of society under the influence of digital technologies and creative thinking. The purpose of the study is to conceptualize the philosophy of the smart economy as an integration of creativity, innovation, and creativity in the context of globalization and the digital era. We try to define the smart economy as an engine of innovation and a basis for economic development that has an impact on entrepreneurial activity. We also analyze the integration of creativity, innovation, and entrepreneurship, which contributes to the formation of a competitive and sustainable economic model. Attention is paid to social and environmental aspects, which are an integral part of a smart economy focused on sustainable development. Methodology. The analysis is based on the importance of a comprehensive approach to economic development that takes into account not only technological innovations but also human capital, social responsibility and environmental sustainability; systemic, structural, and institutional analysis. The results of the study indicate the prospects for the development of a smart economy as an integrative model capable of responding to modern challenges and ensuring the long-term development of society. The scientific novelty is based on the idea of integrating creativity, innovation, and entrepreneurship as key elements of economic growth. Creativity becomes the driving force behind innovation, which in turn stimulates entrepreneurship. This integration allows for the creation of new business models and products that meet the requirements of the modern market. The practical significance of the study is that it has been proven that in a smart economy, new management approaches based on the use of digital technologies, such as artificial intelligence, data analytics, and process automation, are emerging. These approaches help to increase management efficiency, optimize decision-making processes, and ensure the organization's flexibility in the face of rapid change.

Key words: philosophy of the smart economy, integration of creativity, innovation and entrepreneurship, digitalization, creative economy

© The Author(s) 2024
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 07.07.2024
Accepted date 15.07.2024
Published date 07.08.2024

How to cite: Дмитро, Арабаджись, Роман, Олексенко, Галина, Гарбар, Регіна Андрюкайтене. Філософія розумної економіки як інтеграція творчості, креативності та інновацій в умовах глобалізації та цифрової ери. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2024. 20 (97). P. 9–20.
doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-01>